

UNITÁRIUS ÉLET

XLIII. ÉVFOLYAM 2. SZÁM

1989. MÁRCIUS—ÁPRILIS

A gazdagság korlátai

(: vallásos félóra: 1989. jan. 22-én :)

Alapige: Máté evangéliuma 19, 16—22.

Kedves Testvéreim! — Kedves Hallgatóim!

Keresztény vallásunk szent könyvének, a Bibliának talán a legtöbbet idézett, és ezért a legismertebb fejezete: az Ószövetség mózesi tízparancsolata. Keresztények és nem keresztények, hívők és nem hívők sokszor és szeretettel idézik, hivatkoznak rá, vagy éppen figyelmeztetnek vele.

Ez történt az idézett részben is, amikor egy gazdag ifjú felkeresi Jézust, — s mert ifjú, valószínűleg nem szerezte, hanem örökölte vagyonát — és aziránt érdeklődik, hogy az örök életet hogyan nyerhetné el. Feltehetően mindene megvan, szükségét nem látott és nem lát soha, az anyagiak gondtalanságot és függetlenséget biztosítanak számára, s ez megszépítette, megédesítette életét. Ezt szeretné most állandósítani, megörökíteni úgy, hogy érte ne jöjjön a minden földi jótól: hatalomtól, vagyontól megfosztó halál, hanem mindezeket megtartva, átmentve egy megszüntethetetlen örök és végső állapotba, az övé maradjon, nemcsak az emberi kor legvégső határáig, hanem a lét végtelenségéig.

És, legyünk őszinték, nem is megdöbbenő kérdés, hiszen a történelem folyamán számtalan, valaha gazdagságban és hatalomban élt koronás fő, mérhetetlen kincsekkel rendelkező ember kimondott vagy kimondatlan vágya, reménye, igyekezete volt egy ilyen örök állapotnak a megszerzése.

Az ifjú elmondja Jézusnak, hogy a bibliai parancsolatokat, mindenekfelett a tízparancsolatnak nemcsak kötőablára, hanem az emberi szívekbe, népe fiainak és leányainak a szívébe vésett tétéleit ismeri, és azokat betartotta. Jézus jól ismeri a törvényt, de meg akarván győződni megtartásukról, elsorolja azokat: "Ne ölj, ne paráználkodj, ne lopj, hamis tanúbizonyságot ne tégy, tiszteld atyádat és anyádat, szeresd felebarátodat, mint tenmagadat." — Egy nagyon fontos, és talán a legfontosabb első parancsolat azonban kimaradt: "Én, az Úr, a te Istened, féltőn szerető Isten vagyok..., aki irgalmasságot cselekszem azokkal, akik engem szeretnek, és az én parancsolataimat megtartják."

Úgy érzem, hogy ez a kihagyás nem véletlen, mert a gazdagságnak, a vagyon és a hatalom birtoklásának nem velejárója az Istenbe vetett hit, az Istenhez kapcsoló szeretet.

Ezt a régi, de örök aktualitást magában hordozó bibliai históriát sokszor bontottam elemeire. Ismételtén átszűrtem lelkemben ezeket az ígéket, ezeket a bibliai parancsolatokat, és akarva-akaratlanul mindig arra gondolok, hogy mennyivel több templom, mennyivel több szószék, mennyivel több Biblia kellene ahhoz, hogy ezek a jótékony erőt hordozó törvények átszűrődjenek valami üdvösséges transzfúzióval, szellemi átömléssel ezekből a régi könyvekből az emberi élet vérkeringésébe. Hiszen ezek megtartása, megélése nélkül nem lehet nyugodt, boldog és félelemmentes az emberi élet.

Ezeknek a gondolatoknak a nyomán felvetődik az a kérdés is, hogy életünk modern, küzdelmes labirintusában van-e kiút az anyagiakért élő, életet erre építő, vagy ezt néha hirtelen elvesztő megtorpanásokból. Mert sokszor megtörtént, hogy a gazdag az ő vagyona mellett egyik pillanatról a másikra múmiává merevedett, vagy elveszítve a vagyont és a hatalmat, végső kétségbeesésében a halálba "menekült".

De bárhogyan is történt, megszerezte vagy elveszítette az ember vagyonát és hatalmát: szellemi és lelki jöttevőit nem értette, lebecsülte és soraiból kirekesztette, sőt néha üldözte, bebörtönözte, megégette, vagy éppen keresztre feszítette.

Sajnos, sokszor bebizonyosodott, hogy az ember, létezése mérlegét nem tudta mindig egyensúlyba hozni, élete külső és belső harmóniáját nem tudta megteremteni. Mert az is igaz, hogy anyagi javak nélkül — bármilyen felmagasztalt is a tisztas szegénység — a haladás, az élet előbbre vitele el sem képzelhető.

Végeredményben a kultúra sok-sok szépsége az anyagban ölt testet. A gondolatok, az eszmék, az emberi alkotó lélek és a teremtő szellem az anyagban nyilatkozik meg. Mi is, születésünktől, szívünk első dobbanásától halálunkig a fizikai világnak vagyunk a részei, és ebben a fizikai világban az anyag a kifejező eszköz, — még a megnyilatkozó lélek számára is.

Istentől nyert képességei révén az ember folytonosan gyúrja, faragja az anyagi világot és teremtő, alkotó készsége révén születik mai életünknek is minden szépsége és a technikai civilizációnak sok-sok ezer csodája, melyekkel napról napra ámulatba ejti önmagát az ember. Nemesak a XX. század, hanem a korábbi évszázadok generációi is felnőttek odáig, hogy már nem fogadják el, és nem hallgatják átszellemlő arcra a szegénység üdvözítő erejéről mondott prédikációkat, és az ember nem tud már megnyugodni abban, hogy rongyba göngyölt sorsát, majd odaát a másvilágon biborköntösbe öltöztetik. Nem várja már égre emelt szemmel, imamalmait pergetve, hogy ölébe hulljon az égi "manna", mert régen szakított a kőkorszak labirintusaiban való bolyongással.

Az ember birtokba vette a földet, és reméljük, hogy lesz jó igyekezete és töretlen lendülete arra, hogy nem csak kiaknázza, — és lesz ereje arra, hogy nem engedi beteljesülni a jóslatot, mely szerint "siralom völgyévé" és a "halál árnyékává" teszi, hanem, hogy inkább paradicsommá varázsolja, mert nem valószínű, hogy a paradicsomkert csak egy mögöttünk levő állapot volt, mert hitünkben eredően egy előttünk levő célnak tarthatjuk azt.

Ezért nem tekintjük mi, unitárius vallású keresztények, atoknak az isteni kinyilatkoztatást a teremtés hajnalának paradicsomkertjében, amikor szólt az Úr: "...fáradságos munkával élj a földből életednek minden napján", hanem inkább egy áldott és szent lehetőségnek, amellyel az ember önéletét és külső világát a szépség, a nyugalom, a tisztességes jólét megteremtésére tudja felhasználni és megépíteni.

De idézzük fel még egyszer a kérdést, amit az ifjú Jézushoz intézett: "Mit cselekedjem, hogy az örök életet elnyerhessem?" És ezt az ember kérdezi, aki vagyonával és gazdagságával mindent elért. Egy hiányzó még: az "örök élet". — Szerette volna ezt is elérni, és ezért a legemberibb módon betartotta a parancsolatokat. Bizonyára szívesen adta volna cserébe érte vagyonának egy részét is, de minden vagyonáról, egész gazdagságáról lemondani? Ezt már nem vállalhatta. Drágák és féltettek voltak számára ezek a javak.

Egyszerű és félreérthetetlen leckéje ennek a bibliai történetnek, és benne Jézus megnyilatkozásának, — hogy az örök élet kérdése nem anyagi gazdagságon fordul meg.

De erre a problémára megnyugtató választ és elfogadható igazolást csak akkor adhatunk, ha a jézusi életszemlélettel — és csak ezzel — próbálunk behatolni a kérdés lényegébe.

Jézus soha, senkinek, sehol nem mondta, hogy az embernek nincs szüksége fizikai, anyagi javakra. Tőle tanult imádságunkban is központi helyet kapott a "mindennapi kenyérért" való könyörgés. Más helyen hangsúlyozza, hogy "nemcsak kenyérrel él az ember". Ez azt is jelenti, hogy kenyérrel is. Örülni és segíteni is tudott a kánai menyegzőn, amikor az anyagi javak egyike, a bor elfogyott. Megváltói munkájának nagy és szent cselekedete, amikor néhány kenyérrel és hallal ötezer éhes, elgyötört, agyoncsigázott embert elégitett meg. Minden tevékenysége azt igazolja, hogy Jézus jól ismerte az embert és az ember életét.

Kenyerre is szüksége van az embernek, mert szervezete a materiális világból való, annak szerves része, ahhoz elszakíthatatlanul hozzá tartozik, amíg e földi világban él. Fogyó anyagi energiákat pedig csak anyagi erővel lehet pótolni.

Éppen ezért megváltói munkájának központi törekvése, hogy megszüntesse a visszasságokat az anyagi javak terén, és hogy eloszlassa az éppen itt mutatkozó egyenlenségeket. A szellem meggyőző erejével arra törekedett, hogy a világ javaiból mindenkinek annyi jusson, amennyire az élet fenntartása érdekében szüksége van, és hogy a normális létfenntartásban hiányt ne szenvedjen senki.

Ennek a szemléletnek a csúcán azonban — mindenek fölé emelkedve — ott tündöklük az örök élet glóriája, amelyet legemberibb módon éppen a gazdag ifjúval folytatott beszélgetésében fogalmazott meg, mely szerint: az örök élet nem pénz és nem vagyon kérdése.

Amit a gazdagság és a vagyon eszközeivel lehet elérni, azt az ifjú elérte. Sőt, ezeken túl minden igyekezetével megtartotta a törvényben előírt vallási és közösségi törvényeket és parancsolatokat. Vagyis, mondani szokták, önmagában beteljesítette és megvalósította a "jó ember" fogalmát.

Ennek ellenére Jézus mégis azt mondja: "egy fogyatkozásod van".

Mintha ezzel azt is mondaná, hogy nem jó az értékelmélet, amellyel önmagadat, a világot és általában az egész életet felméred. Mert te mindent — még az üdvösségedet is — az anyagiakra tetted fel. Pedig a vagyon, a gazdagság, a gondtalan jólét önmagában még nem végcél. Legfennebb csak eszköz. Ha mindennek a titka egyedül csak a gazdagság volna, akkor a szegény embernek soha nem lehetne öröme és megelégedése, és a boldogság csak a gazdagok kiváltsága lenne. Pedig, de sokszor volt már úgy, hogy a fűtetlen, hideg szobában, éhesen, fázva, kismizetten, valósággal kitagadottan, de mégis csordultig telt szívvel boldogságot és örömet érzett a festő, ha befejezett művében gyönyörködhetett, a zenész, ha kopott zongoráján keresztül kiáradt lelkéből a dallam, ha az író vagy költő papírra vethette belső világa áldott titkait, vagy a szabadsághős, mégha meggyötört testét rongyokba csavarva is, megérte a szabadulás szent pillanatát. És a boldogság szobrát is arról az édesanyáról mintázták meg, aki a mindennapi kenyér gyöttrő gondjai között — ha kellett, éjt nappallá téve — virraszt gyermeke fölött, s míg a bölcső mellett sóhajtván, könnyes szemmel mondja el esti imádságát, a Madonnák glóriája övezi homlokát. Igen, mert ők — s hiszem, hogy velük együtt sokan mások — gazdagok szívükben, emelkedettek szellemükben, hiszen ezekből a szívekből, ezekből a lelkekből sugárzik ki a világba a szeretet, a jóság, a szépség, az igazság és a hűség, és mindaz, amiért élni érdemes és élni jó, mert a legnagyobb anyagi szegénységben is ez teszi emberségünket gazdaggá. A legdrágább kincs is, a szív és a lélek gazdasága nélkül szegénnyé, érzelem nélkülivé teszi az embert. A legdrágább érc, vagy akár a karrarai márvány is csak értéktelen anyag mindaddig, amíg az ember alkotó készsége lelkének szépségével és szívének jóságával meg nem tölti ragyogó, tündöklő élettel.

Unitárius hitünk szerint Istennek országa csak itt, a földkorszak fejlődésének örök ritmusában épülhet meg, mert ennek az istenországnak egyedül csak az ember lehet honpolgára, s ezért Isten nem vetheti meg máshol az Ő országa fundamentumát, csak ott, ahol az ember él. És abban sem lehet semmi kétségünk, hogy Isten az Ő országát nekünk szánta, nekünk készítette. Ez az a csodálatos állapot, mely Jézusban lett nyilvánvalóvá, és általa jövendőtelt meg, és lehetőségét is az emberben rejtette el. Ezért hát hozzuk felszínre, építsük meg, valósítsuk meg önmagunkban, saját üdvösségünkre. Érdemes érte küzdeni, a percnyi, pillanatnyi múlt örömeinket feláldozni érte. Nem várhatjuk, hogy valamilyen kívülről jövő módon száll le, és jön el hozzánk. Jézus mondotta, és az evangélium hirdeti: "Isten országa nem szemmel láthatóan jön el. Sem azt nem mondják, hogy imé itt, vagy imé amott van; mert Isten országa tibennetek van." — Tehát a megelégedés, a békesség, a boldogság, az igazság, a tiszta öröm és a félelemmentes élet üdvösséges állapota: az Isten országa.

Engedjük hát, és segítsük önlelkünkben kibontakozni, hogy áradjon szét és tündököljön a szellem világszága, a szeretet melege, a jóság fénye, a becsület ereje, a szív öröme és az igaz emberség minden szépsége. Ne legyen semmi, ami útját állja, hogy valósulhasson meg az egész emberiség öröme. Ez az, amit a bibliai gazdag ifjú egykor egész vagyonával sem tudott megvenni, de, amely minden lehetőségével benne van Jézus tanítása szerint az emberi szívben. Amen.

Husztai János

A református egyház zsinata tizenkét évenként megújul. A nemrégiben tartott egyetemes zsinaton érdekes változás történt. A 12 éves ciklust még az azóta nyugalmába vonult dr. Bartha Tibor püspök kezdte el. Azután dr. Tóth Károly vette át a feladatkört, aki egyben a KBK elnöke és egyházkerülete püspöke, a Róday Kollégium újjávarázslásának érdemes munkása. A zsinati tagok a második fordulón dr. Kocsis Elemér debreceni püspököt választották a zsinat elnökévé, alelnök dr. Tóth Károly lett. A zsinat világi elnöke továbbra is Somogyi József szobrászművész, alelnöke Szabó Magda írónő lett.

Szent Gellért szobra a róla elnevezett helyen a város egyik legszebb látványossága. A főváros állandóan gondoskodik a szobor megvilágításáról, mely így az esti órákban is egyike a legtöbbször dicsért, külföldiek figyelmét is felkeltő látványosságoknak. Számunkra, felekezeti különbség nélkül, nemzeti történelmünk egyik értéke. Ismeretlen tettek meggyalázták a szobrot és emlékhelyet azzal, hogy a kivilágítási elektromos szerkezeteket megrongálták. Az okozott kár közel 150 000 Ft. Elítéljük azokat, akik e gyalázatos tettet elkövették, s reméljük, elnyerik majd méltó büntetésüket. Az esetleges felbújtók is.

Miklós Imre államtitkár, az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke, a genfi székhelyű nemzetközi és felekezeti egyházi szervezetek meghívására rövid tanácskozáson vett részt. A megbeszélésen részt vett — az MTI tudósítása szerint — dr. Nagy Gyula evangélikus püspök-elnök, dr. Tóth Károly ref. püspök mint a hazai Ökumenikus Tanács elnöke és Viczián János, a Szet elnöke. Erdemi megállapodásról nem adtak ki jelentést.

A WCRP MELBOURNE-I KÖZGYÜLÉSE

A WCRP (Világkonferencia a válásért és a békéért) 1970-ben Ázsiában, Kyotóban alakult meg többek között boldog emlékü Dana Greeley kezdeményezésére.

A szervezet fokozatosan a világ minden jelentékeny vallási közösségét magába foglalta és az emberiség legnemesebb eszményeit igyekezett közkinccsé tenni.

Az egyes nemzeti szervezetek helyi munkáján kívül több földrészen tartott közgyűlést. Először 1974-ben a belgiumi Leuvenben, ahol népesebb magyar küldöttség (közte Paskai László jelenlegi esztergomi bíboros-érsek) tagjaként én is részt vettem; 1979-ben az amerikai Princetonban, majd 1984-ben Nairobiban (Afrikában) volt közgyűlés. Itt már akkora volt a létszám, hogy földrészenként alszervezetek alakultak, így az európai, amely Párizsban, Roveretóban és Brüsszelben tartott szekcióülést.

Idén az ötödik világrész, az ausztráliai Melbourne volt a vendéglátó város és január 22–28. között immár negyedszer volt módom e munkába bekapcsolódni.

A helyszín a Melbourne központjától eléggé távol eső *Monash egyetem* volt, ahol a nagy távolság miatti költségek nagysága miatt 8 vallás (keresztény, hindu, moslim, buddhista, zsidó, shinto, sikh és zoroaster) képviselőiben mindössze 62 ország 632 képviselője vett részt. A szokásnak megfelelően döntő többségben voltak a japánok 188 fővel, majd a vendéglátó ausztráliaiak 118 résztvevővel. Európát 12 országból 69-en képviseltük (köztük Keletről 15 szovjet keresztény, mozlim, zsidó és buddhista, Augustin leningrádi archimandritával az élen; 3 jugoszláv; 1–1 NDK, csehszlovák és magyar) és érdekes színfolt volt egy néhány olyan ország, mint Palau vagy a Wallis szigetek.

A közgyűlés 4 bizottságban (2–2 albizottsággal) 8 fő tárgyban értekezett és hozott határozatokat. Az egyik ülést az alapító dr. Greeley emlékének szenteltük.

A főbb tárgyak a következők voltak: Leszerelés, nemzetközi biztonság és tárgyalások a fegyverzetcsökkentésről. Területi és vallási viták és ellentétek. Emberi jogok a nők, gyermekek és házaspárok között. Emberi jogok a politikai, szociális, kisebbségi és fajgyűlölő jogtalanságok kiküszöbölésére. Nemzetközi gazdasági fejlesztés. Környezetvédelem. A gyűlöletmentes béke megszervezése. A békére nevelés a családban, a közösségekben és az egész világon.

Mindenütt megfogalmazták a tennivalókat és határozati tervezeteket hoztak. Magam az emberi jogok bizottságában vettem részt és itt sok más mellett a határozatban megbélyegeztük a romániai falurombolás tervét és az egész romániai helyzetet, amely ellentétben van az 1947. évi párizsi békével és a Helsinkii határozatokkal.

A konferencia végül megfogalmazott és elfogadott egy 13 oldalas nyilatkozatot, amely összefoglalja a bizottságok munkásságát és azt megfelelő helyeken terjeszteni fogja.

A konferencia nyelve kizárólag az angol volt, az orosz és japán nyelvek számára szinkron tolmácsolással.

Az egyetlen vasárnap különféle templomokat látogattunk meg; régi barátainkkal, Donald Harringtonnal és Homer Jackkel az unitárius templomba mentünk, ahol átadtam egyházunk üdvözlését.

Viktória állam Parlamentje fogadást adott számunkra; a hindu közösség és a Brahma Kumaris World Wide vendégül látott, valamint közösen meglátogattuk a healesvillei vadrezervátumot.

A nemes célokra való tekintettel mégis bízunk kell abban, hogy ez a szép sorozat nem szakad meg.

Bartók Béla

MÁRTON ÁRON

50 évvel ezelőtt kezdte meg szolgálatát a gyulafehérvári magyar katolikus egyházmegyében. Elődje, dr. Majláth Károly, betegsége miatt távozott feladatköréből. Márton püspök a nép és nemzet sorsa iránti felelősség példaképe volt, és marad. E szolgálatában börtönt is szenvedett. Csak legutóbb, a Magyar Nemzet f. évi jan. 28-i számában olvashattunk felelősségérzetéből fakadó egy jelentős vállalásáról, Fülöp Mihály közlése jóvoltából. Ezt az alkalmat is felhasználjuk az emlékezete előtti tiszteletadásra.

Márton Áron püspök jó kapcsolatot tartott fenn erdélyi egyházunkkal. Jelen volt és felszólalt a kolozsvári unitárius templomban 1972-ben dr. Kovács Lajos püspök beiktatási ünnepélyén. Amikor a beiktatón részt vett magyarországi küldöttség képviselőjében dr. Ferencz József mellett ülve, a közebeden hosszabb beszélgetést folytathatott vele.

Márton Áron temetésén dr. Kovács Lajos püspök vezetésével népes küldöttség képviselte az erdélyi unitáriusokat.

MŰOSZ

A Magyar Újságírók Országos Szövetsége kongresszusán Baló Györgyöt választották elnökké és Dr. Szegő Tamást főtitkárrá.

Az egyházi újságírók szakosztályának új elnöke Tóth Sándor, titkára Komlós Attila lett, az öttagú elnökség tagja Orbókné Szent-Iványi Ilona is.

Az 1989. február 23-i közgyűlésen Komlós Attila ismertette a szakosztály évi munkatervét és havi bontásban a programokat, melyeket a közgyűlés egyhangúan elfogadott.

A közgyűlésen bemutatkozott Dr. Szegő Tamás, a MŰOSZ új főtitkára is.

A Magyar Cserkészszövetség (MCSSZ)

1988. okt. 12-i "de facto" megalakulásáról örömmel adtunk hírt lapunk korábbi számában.

Febr. 23-án az ország különböző részeiből "riadószzerűen" összehívott mintegy 100 cserkész tiszttel részvételével rendkívüli közgyűlés megtartására került sor, melyen a törvényes előírásoknak megfelelően kimondták a megalakulást és jóváhagyták azt az alapszabályt, mely már Pozsgai Imre államminiszter előzetes írásbeli jóváhagyásával került a rendkívüli közgyűlés elé. Így vált lehetővé, hogy a Szövetséget másnap 1. sorszámmal vegye fel a Főv. Bíróság a társadalmi szervezetek nyilvántartásába.

A Szövetség jogutóda az 1912-ben megalapított Magyar Cserkészszövetségnek és a háború után 1948-ig működött, melyek keretében dolgozott budapesti egyházközségünk 345. sz. János Zsigmond cserkészcsapata is.

A Szövetség első rendes közgyűlésére febr. 11-én került sor több mint 400 résztvevővel. Ekkor hagyták jóvá a Szövetség alapszabályát, és választották meg a legfőbb tisztségviselőket. Országos elnök dr. Surján László ny. egyetemi tanár, országos társelnök, dr. Nyiredy Szabolcs c. egyetemi docens, egyházunk főgondnokhelyettese lett egyhangú szavazás alapján.

A mozgalom a 10 cserkész törvény szellemében valláserkölcsei alapon kíván foglalkozni a fiatalsággal. Meghatározó a 2. cserkész törvény szövege: "A cserkész híven teljesíti kötelességeit, melyekkel Istennek, hazájának és embertársainak tartozik."

Az alapszabály a budapesti egyházközségi irodában az érdeklődők rendelkezésére betekintésre áll.

Beszámoló

(Ferencz József 1988 okt.-i zsinaton tartott jelentésének) II. része

Az IARF-en túlmenően, közvetlen kapcsolatot tartottunk fenn amerikai, kanadai, ausztrál, angol, német, holland, francia és svájci testvéregyházakkal. Sajtónkban állandóan figyelemmel kísértük jelentősebb életmegnyilvánulásait. Konferenciákon előadásokat tartottunk üdvözlőtől tolmácsoltunk, s mindenekelőtt arra törekedtünk, hogy ezeken az alkalmakon is szolgáljuk hazánk békepolitikáját.

A főgondnok és a püspök munkájuk megkezdése óta részt vettek az IARF 1972-ben Heidelbergben, 1975-ben a kanadai Montrealban, 1978-ban az angliai Oxfordban, az 1981. évi hollandiai Leerwenhorst-ban, az 1984. évi tokiói és az 1987. évi USA-beli San Francisco melletti Stamfordban tartott kongresszusokon, ahová igyekeztünk néhány egyházi és világi képviselőt is eljuttatni, gondolva a nőkre és az ifjúságra is, akiknek az IARF ülésein való részvételét különösen az utóbbi években tudtuk rendszeressé tenni.

A svájci Casa Locarnóban a legújabb kivételével valamennyi lelkészünk feleségestől, s néhány világi is megfordult. Svájci testvéreink ajándékoztak meg gépkocsival, írógéppel, kisebb méretű sokszorosítógéppel, mely szolgálatunk egyes területein segítséget jelentett és jelent.

Bár hitelvi különbségek miatt nem vagyunk tagjai a hazai Ökumenikus Tanácsnak, a legtöbb hazai egyházzal baráti és közvetlen a kapcsolatunk. Jelen voltak első beiktatásunk alkalmával, és mi is részt vettünk számos új püspök beiktatásán, elhunytak temetésén, vagy más jelentős alkalmakkor, amikor oda meghívtak.

Kénytelenek vagyunk megállapítani, hogy a néhány éve megalakult, és a Béketanács kereteit bővítő egyházközi békebizottságban — bár néhányan abban tisztséget is kaptunk — a közös munka inkább csak formális, s mi — így az erdélyi ügyekben tett 1986-os és az ideai közös megnyilatkozások alkalmával, mikor is az aláíró képviselőink neve csak a sor végén állt — sajnálatos megkülönböztetést éreztünk. Ennek ellenére ápoljuk az egymás mellett élés közös terheinek hordozását, bár itt is tapasztalnunk kellett, hogy több esetben az állam előtti egyenlőség vonatkozásában különbség van a lélekszámban jelentősebb számú és a kisebb csoportot képviselő egyházak között.

Van néha kivétel is, mint volt főgondnokunk kezdeményezésére, hogy a budapesti XI. kerületi Dávid Ferenc utcában egyházalapító püspökünk emlékeztére emléktáblát helyeztek el. A pestlőrinci templomunk melletti teret pedig a XVI. századi spanyol reformátor, Szervét Mihályról nevére nevezte el a Fővárosi Tanács. A templom falán elhelyezett emléktáblát a kerület tanácselnöke leplezte le, s az aktuson a spanyol királyság nagykövete is részt vett.

Ha a statisztikai adatokat tekintjük, meg kell állapítanunk, hogy minden gyülekezetünkben többet temettünk, mint kereszteltünk, vagy eskettünk. Ennek oka nem a szocialista állam vagy a párt magatartásában kereshető, hanem abban a gyengeségben, amit a mai Magyarországon élő unitáriusság mutatott Trianon után a reverzálisok adásában, valamint a második világháború utáni esztendő törvénytelen intézkedései idején egyes hívek túlzó alkalmazkodásában. A mai államvezetés mind a párt, mind a közigazgatás és a társadalmi szervek részéről másként nyilvánul meg. A nyugalomba vonult állami, társadalmi szervezetekben dolgozott híveink közül sokan visszatértek, és az ősi Sion keretében folytatják életüket, de közben elvesztett a középnemzedék és az ifjúság nagy része, amit a konfirmációi jelentkezések gyarapodó száma csak halványan minősíthet megújhodásként.

Hogy ezekben és minden egyébben hol és mi módon végeztünk keveset, mi az élenjárók, vagy a gyülekezetek pásztorai és a világiak annak megállapítása a történelem feladata.

Közvetlen munkatársaim közül többen arra kértek fel, hogy írjam meg az 1931 őszén Budapesten megkezdett szolgálatom folyamán tapasztalt egyházi életörvendetes és fájdalmas eseményeit. Ha Isten még ad esztendőket, igyekszem megvalósítani, s a történelem asztalára letenni egy közel 60 esztendő történelmének is számító helyes avagy helytelenül értékelt tapasztalataimat.

Mielőtt e rövid tájékoztató beszámolót befejezném, úgy érzem, szólnom kell még azokról az egyházzal kapcsolatos kérdésekről, melyeket államunknak az a törekvése jelzett, hogy a parlament elé kívánnak terjeszteni egy új, sok mindent szabályozó vallásügyi törvényt. Örvendünk annak, hogy Miklós Imre államtitkár elnök úr a tv legutóbbi Hét c. műsorában úgy nyilatkozott, hogy vannak kérdések, melyek már az előreláthatóan csak 1990-ben parlament elé kerülő új vallásügyi törvény létrejötte előtt megoldást igényelnek.

E törvény alapja az alkotmány, valamint az 1948-ban létrejött egyezmények lesznek. Mi, unitáriusok, a magunk részéről, az erdélyi tolerancia szellemét sugárzó hitbeli felfogásunk szerint ma is helyeseljük azt, hogy az új vallásügyi törvény létrejötte után az állam gyakorolja főkegyúri jogait a magasabb egyházi tisztségek vonatkozásában továbbra is. Azt azonban javasoljuk és kérjük, hogy az 1957. évi törvényerejű rendelet és az Állami Egyházügyi Hivatal 1971. évi rendelete között fennálló lényeges különbségeket egyesíteni kell az új vallásügyi törvényben. Ne legyen az állami előzetes hozzájárulás joga megosztva az államfő és az Egyházügyi Hivatal elnöke közt, ahogy ez a gyakorlatban ma fennáll.

Továbbá úgy érezzük, hogy vannak az államosítás után az egyházi tulajdonban maradt budapesti ingatlanokkal kapcsolatban is olyan kérdések, melyek sok vonatkozásban a Nagy Ignác utcai épületekkel kapcsolatban részben megfelelően kerültek rendezésre, de a IX. kerületi Hőgyes Endre utcai épületünk vonatkozásában annak idején az akkori egyházi öröklők bizonytalan állásfoglalásai miatt számunkra hátrányosan oldódtak meg. Ezeket ma is rendezni lehet, s a módokat a beadandó kérésünkben részletezzük.

Szólni szeretnénk röviden könyvtárunk értékeiről is, melynek rendbetételénél az én érdemem csak annyi, hogy felkértem dr. Kaplayné dr. Schey Ilonát, ne sajnáljon hetenként egy délelőtti néhány órát erre a munkára fordítani. És teszi 1974 óta.

Egyházi könyvtárunk a világháború alatt és után sok kárt szenvedett. A szolgáltatás gyakorlatilag 1945—1973 közt szünetelt. Azóta a megmaradt és időközben szerzett, részben külföldről és hazulról kapott, vagy vásárolt anyaggal jelentősen gyarapodott. Amikor a munkát elkezdte, 510 kötetet számlált, 1215 példányban. A könyvtár állománya ma 3096 regisztrált és szakmai katalógusokba is feldolgozott anyag. A Széchényi Könyvtár rendelkezésére a régi anyagot kiemeltük, külön szekrényben tartjuk, és bejelentettük. A régiékek száma kb. 100, ezek közül 8 védett.

A legértékesebb Dávid Ferenc 1569-ben kiadott prédikációs kötete. Folyóirat-gyűjteményünk unitárius vonatkozásban az egyetlen az országban. Itt néhány szám hiányával rendelkezésre áll minden erdélyi unitárius folyóirat, mely 1944-ig megjelent. 33-féle folyóirat 284 évfolyamát őrizzük. Sajnos, Erdélyből nem tudjuk a hiányzó számok mikrofilmmásolatait beszerezni. Minden egyház jelentős múltat megőrző értékei közé tartozik a levéltár. Szász János lelkészünk letette a levéltárosi államvizsgát, amivel állami szaklevéltár szintjére emelte levéltárunkat. Sokoldalú elfoglaltsága és éveken át állami állása azonban akadályozta a tényleges munkában. Ami levéltárunk rendezéséből megtörtént, az dr. Kálnoki Kiss Géza afia érdemes munkásságát dicséri. Azután, hogy ő kivált e feladatkörből, évekig szinte semmi sem történt az anyag gyűjtésén kívül. A levéltárban nemcsak a háborús állapotok, hanem az egyházi pincében bekövetkezett talajvíz is rendkívül sok értéket pusztított el, így nehéz lesz az első budapesti gyülekezet 100 éves történetét 1990-re jól megírni.

— folytatjuk —

Megérkeztem Kocsordra

Nyitrai Mózes és Deák Berta, egykori lelkészek Kocsordon tíz jegyzőkönyvet jegyeztek öt hónap alatt, 1939–40-ben. Szolgálatuk idején tovább erősödött az újonnan alakult egyházközség. A templom mellé kultúrház építésére született határozat, mely a lelkészi lakást is magába foglalta majd. Ma az új lelkésznek és családjának nyújt otthont.

Nyitrai Mózes Marosújvárról, Deák Berta Erzsébetvárosról érkezett Kocsordra. Itt váltak házasság- és munkatársakká. Itt várták első gyermeküket, e sorok íróját, aki negyvenkilenc év múlva érkezett Kocsordra.

Szüleim közel negyven éven át szolgáltak Erdélyben. Édesapám lelkész, édesanyám énekvezérei és hitoktatói minőségben. Most fiukban tértek vissza Kocsordra.

En tizenhat évi szolgálatot hagyok a hátam mögött. Édesapám otthon maradt, hogy nyugalmazottként az élőkben a lelket tartsa. Édesanyám két és fél év óta pihen az ősi rög alatt. Csongor testvérem az ádámosi gyülekezet papja. Gyöngyvér húgom,

Kecskés Lajosné a szabédi gyülekezet papnéja és kántora. Tünde húgom a zilahi szórvány gondnoka.

Kettőbe szakított szívvel, de megújult lendülettel foglaltam el állomáshelyemet Kocsordon, ahol a buzgó hívek családtagként fogadtak. Szívem ezért egész szív kell legyen. Csak az aggodalmat hagytam az otthonokért, a templomokért, élő lelkekért és holtak hűlt poráért, akiket Isten őriz, és a lelkészek pásztoroljanak tovább.

Egész szívvel kívánok szolgálni híveim meglepedésére, a hitélet erősödésére. Ezért én, aki szüleim távozása után alig másfél hónappal születtem, most újjászületettnék érzem magam. Meg kell tanuljak járni, híveimmel lépést tartani. Beszélni hazám lelke liktetése és esze járása szerint. És prédikálni az új világnak, az új reformtörekvéseknek szellemében.

Kocsord, 1989. január 29.,

Nyitrai Levente
lelkész

A gyermek mint a jövő záloga és a szegénység

Reggel 8 óra. A diáknak és a tanárnak iskolában a helye.

A gyerekek lehajtott fővel dolgoznak a feladott példán. Nézem őket, s arra gondolok: Vajon hogyan telt a tegnapi estékük? Odafigyeltek-e a szüleik rájuk? Vajon ettek-e rendesen? Varga Domokos mondata jut eszembe: "Az ember gyermekével átörökíti magát a következő nemzedékre."

Gondolataim tovább kalandoznak: Nemcsak magát örökíti át, hanem a társadalomban elfoglalt helyét is. Ha szegény, a szegénységet is.

Jelenleg Magyarország összlakosságának tíz százaléka szegény. Mit is jelent szociológiai megközelítésben a szegénység?

Szegény: az olyan perspektívtalan életformát élő ember, aki vagyontalanságát átörökölte, s döntéseit az állandó pénzihiány motiválja.

Lakás tekintetében:

A lakosság közel egyötöde zsúfolt lakásban él, egy szobában több, mint két felnőtt lakik. 1984-ben 340 ezer lakásban nem csupán egy család tagjai, hanem egy másik család, illetve családtöredék is lakott. A lakáshiány ekkor 430 ezer volt.

A munkakörülmények felől nézve: Az üzemekben, gyárakban dolgozók nagy része ingázó, akik naponta több órát töltenek utazással.

A dolgozók 29 százaléka egészség-re ártalmas körülmények között végzi munkáját.

Ezt az önpusztító életformát a szegények vállalják társadalmunkban. A szegények közül kerülnek ki a szakképzettséggel nem rendelkező segéd munkások.

A segéd munkások gyerekeiből szinte törvényszerűen segéd munkások lesznek.

Az egészségi állapotokat tekintve: A felnőttek 34 százaléka panaszkodik krónikus betegségekre. A lakosság 3 százaléka testi, mozgásszervi megbetegedésben szenved. A gazdasági kényszer okozta túlterheltség következtében a neurózis valamilyen fokon valamennyi nagycsaládban mutatkozik.

A gyerekek potenciális neurózisa ezekben a családokban garantált, jelentős hányaduk veszélyeztetetté válik.

A fogyasztás oldaláról vizsgálva: A felnőttek 28 százaléka húst, illetve húskészítményt két napnál ritkábban eszik.

A gyerekek óvodai és iskolai étkeztetésének színvonala nem javul évek óta.

A térítési díjak felemelésének az lett a következménye, hogy még több gyerek nem eszik délben meleg ételt.

Az adatokból nem nehéz következtetni: A gyermekek egyre inkább hátrányos helyzetbe kerülnek. Amíg születnek.

Mert a gyermeket nem nevelő házaspárok életszínvonala legalább kétszeresen — ha nem többszörösen — magasabb a több gyermekes párokénál. A bérből, fizetésből élő fogyasztásközpontú családoknál annál

nagyobb a jólét, minél kevesebben ülnek asztalhoz. Ezért aztán egyre kevesebb a szívest-örömost fogadott gyermek, hiszen a jövő keveseket érdekel, az emberek élete a jelenre, a múlt percre korlátozódik. A társadalmi lét jelenérdeklővé vált. Itt jegyzem meg, hogy a nagycsaládot tudatosan vállalók, tisztességgel gondozók jórészt a hívők közül kerülnek ki. A vallástalanság, a hitnélküliség nagyban hozzájárul a jövővel nem törődés uralmához.

Ma már mintegy százezernyre nőtt a veszélyeztetett gyermekek száma, és sokan vannak, akiket nem tart számon a statisztika.

Minden mutatót figyelembe véve, az egyik legfontosabb hátrányt az alacsony műveltségi színvonal jelenti.

Megdöbbenő adatok:

— a felnőttek 8 százaléka sohasem olvas újságot;

— a gyermekek 4 százaléka nem végzi el az általános iskolát;

— a gyermekek 3 százaléka kiegészítő iskolába jár.

Annak a felnőttnek, aki nem olvas újságot, sőt mást sem, nagy valószínűséggel a gyereke sem válik olvasóvá.

Az alacsony iskolai végzettségű családokból újból és újból segéd munkások kerülnek ki, nemzedékről nemzedékre örökítve a szegénységet és az alacsony műveltséget.

A kor gyermekéhez a felsoroltak miatt alig vagy el sem jut az érték-közvetítő kultúra. Az iskola ott tud ennek közvetítésével eredményt elérni, ahol termékeny talajt talál. A szellemi munka, az értelmiség leértékelődése szintén nem kedvez a diákok művelődési igényeinek feltámasztásában. A jelenlegi társadalmi körülmények között már remélni lehet, hogy ez megváltozik.

Közben tanítványaim elkészültek a feladattal. Tekintetüket rám emelik. Szemükben remény: talán sikerült jól megoldani a példát.

Jó, hogy nemcsak a szegénységet, hanem a reményt is lehet örökölni.

Muszka Ibolya Éva
tanítónő

ERDÉLYI DÉLUTÁNOK

Huszt János püspök egyetértve a Budapest területén szolgáló lelkész-társaival, elhatározta, hogy minden hó második vasárnapján délután a Nagy Ignác, a Högyes út és a pest-lőrinci gyülekezeti termekbe rendre összehívja azokat az erdélyieket, akik letelepülésük után is kapcsolatban maradtak egyházunkkal, címváltozásukat bejelentették s akik szívesen ismerkednek egymással, valamint az említett templomok körül tevékenykedő híveink néhány képviselőjével.

Az első találkozó 1988 dec.-ben volt a Nagy Ignác u.-i gyülekezeti teremben, ahol Huszt János püspök és Orbókné Szent-Iványi lelkésznek szolgáltak. A januári találkozón Bencze Márton lelkész köszöntötte őket és dr. Ferencz ny. püspök adott rövid tájékoztatást a magyarországi

unitárius életről. A februári találkozóra Pestlőrincre is sokan gyűltek össze, mert kíváncsiak voltak a megújított templomra is, itt dr. Jakab Jenő lelkész bibliaolvasása után a megbetegedett dr. Péterfy Réka gondnokasszony helyett Balogh Béláné pénztáros közvetlen szavakkal köszöntötte a vendégeket s elmondotta, hogy az első háború után ide menekült erdélyi unitáriusok Pethő István lelkész vezetésével építették meg 1936-ban a templomot és a termet.

Mindhárom helyen tea és hozzávaló mellett több órán át együtt volt kb. 50–70 erdélyi, akik egymással és a vendéglátókkal is ismerkedve beszélgettek sorsokról. Egyes felmerült kérdésekben is tudtunk tanácsot és segítséget adni.

A legközelebbi találkozóra a Nagy Ignác u.-ban márc. második vasárnapján került sor, melyről majd később számolunk be.

KÖSZÖNTÖM AZ ERDÉLYIEKET

Pestlőrinc — 1989. febr. 12.

Emlékszel még? Rég volt, több mint 60 éve, amikor a Kárpátok erdős, hegyes vidékéről, új hazát és otthont keresve, sokan települtek ide a pestlőrinci és környéki városrészekbe. Az akkori Állami lakótelepen kaptak sokan új otthont. Am, valami hiányzott nekik. A templom, ahová elvihetnék szívük bánatát és örömeit, és ahol találkozhatnának, a múlt emlékeit idézgetve.

Az áttelepültek súlyos anyagi gondjaik mellett elhatározták, hogy templomot építenek. Tervük 1936-ban megvalósulhatott. Ettől az időponttól volt hol összejönni, és hálát adni Istennek sorsuk javulásáért, ami lassan kibontakozóban volt.

Most, 60 év után, ki gondolta volna, hogy ugyan nem olyan körülmények között, mint akkor, de megint sokan elindulnak, hogy az anyaországban, kicsiny magyar hazánkban újra otthonra leljenek.

Akik a templomot építették, nem álmodhatták azt, hogy évtizedek múlva lesznek, akik — mint ők — magyarságuk megtartásáért érkeznek ide.

Mi, ama régi családok fiai, unokái, köszöntünk benneteket templomunk gyülekezeti termében, amely egy darab a Székelyföldről. Adja a jó Isten, hogy ti is mindnyájan otthonra találjatok, mint elődeitek!

Szeretettel kívánunk nektek minden jót, éreztétek jól magatokat nálunk.

Balogh Béláné szül. Vargha Mária

Szolga Tökés Sándor egykoron Kolozsvárt okarta teológiai tanulmányait megkezdni. Miután betegsége miatt áttelepült Budapestre 1988 őszén, megkezdte unitárius teológiai tanulmányait az eddigi kialakult gyakorlat szerint a budapesti evangélikus Teológia vendéghallgatójaként. Az 1988/89 tanulmányi év első félévének végén az elmúlt hónapban professzorai és egyházunk megelégedésére szép eredménnyel kolozvárt. További sikereket kívánunk és főként jó egészséget, mert enélkül a tanulás nem mehet rendben tovább.

GIMES MIKLÓS

Neve ma ország- és világszerte ismert. Nagy Imre sorsában osztozott 1958-ban. Történelmi szerepének megítélése folyamatban van. Írói és politikusi tevékenységének méltó megítélésére reméljük hamarosan sor kerül.

Szülei dr. Gimes Miklós és felesége, dr. Hajdu Lili, mindketten orvosok, a VI. kerületi Jókai u. lakosai 1920-ban csatlakoztak a budapesti unitárius egyházközséghez és az akkori törvények szerint követte őket 6 éves Miklós és néhány hónapos Judit nevű gyermekeik.

Az egykori közoktatási törvények szerint mindkét gyermek a kötelező vallásoktatás rendjén az unitárius egyház és szellem tanításait ismerte meg.

Judit 1938-ban még konfirmált, a nála jóval idősebb testvére, Miklós fiatalon ismerte meg a marxista eszméket és csatlakozhatott a kommunista párthoz.

Gimnazista korában még tagja volt az unitárius 345. számú János Zsigmond egykori erdélyi fejedelem nevét viselő cserkészcsapatunknak. Huszti János püspök és dr. Nyiredy Szabolcs főgondnokhelyettes mint a csapat tagjai, a korkülönbségek ellenére emlékeznek egykori cserkész-társuk példás cserkészültjára.

Judit családjával együtt külföldön él és levelezésben áll ny. püspökünkkel.

Reméljük, hogy Nagy Imre és társai, köztük közeli munkatársa, Gimes Miklós földi maradványainak méltó elhelyezésére mielőbb sor kerül. Örömmel olvastuk, hogy e tekintetben a családtagokkal közös meg egyezést szándékoznak kialakítani egy közös temetés időpontja érdekében.

Egykori hívünk temetésén, akár a gyászolók között, akár egyházi szolgálattal a család kívánsága szerint járunk el.

Emlékezete legyen áldott.

OLVASTUK AZ EVANGILE ET LIBERTÉBEN

(1988 okt.)

Canterburyben (Anglia) a Lambeth-konferencia, melyen 525 püspök vett részt, tízévenként ülésezik, s 27 anglikán egyházat fog össze, aug. 1-jén a következőket szavazta meg:

A tagegyházak — amennyiben úgy vélik — női is jelölhetnek püspöki székre, de azzal a megszorítással, hogy ezen állásfoglalás nem jelent elvi álláspontot.

A pápa ezt megelőzően levelet intézett a konferenciához, melyben közölte, hogy az ilyen döntés új nehézséget gördítene a Rómához való közeledés útjába.

Az USA episzkopális (anglikán) egyháza, a fekete bőrű 58 éves Barbara Harris asszonyt választotta püspöknek.

A világszerte 70 millió hivat tömörítő anglikán felekezetek közösségében 1200 női lelkészt számlálnak.

NAGY ÖREGJEINK

GYARMATHY ISTVÁN

90 esztendőskorában vett részt febr. 12-én az istentiszteleten Zürichből hazalátogatott György fiával együtt egyházunk nagy öregje.

Családja örzi a régi ősi nemeslevelet, mely tanúsítja, hogy nemzetiségünk a lófő-alsóbaldogasszonyfalvi előnévvel jegyzi nevét.

A budapesti unitárius egyház életében, amikor én Budapestre kerültem, akkor a család szeniora, az édesapa, az Újszékelyen született Gyarmathy Mózes volt, aki erdészeti munkáját Máramarosszigeten és Orsován végezte, aki az imperium-változás után 1921-ben jött fel családjával Budapestre. Egyházi életünkben mint presbiter és a Misszió Ház bizottságának tagja tevékenykedett több évtizeden keresztül 1942. VIII. 14-én bekövetkezett haláláig, amikor nagy részvétellel Barabás István búcsúztatta. Most volt születésének 125. évfordulója.

Gyarmathy Mózes Wodicska Ilonával kötött első házasságából két fia származott: István és Zoltán Orsován, ahol felesége a második fiuk születésekor gyermekágyi lázban meghalt és követte őt öt hónapra Zoltán is.

A második házasságából a csikszederdai Kovács Ilonával, született László, aki több cikluson át egyházunk új vezetőségének volt a helyettes világi elnöke. Továbbá Ilona, férjhez Ferenczy Istvánné, aki az unitárius nők munkájában hosszú évtizedeken át buzgón tevékenykedett. Én temettem őt el a Farkasréten 1986. II. 7-én.

Gyarmathy István, aki a műegyetem elvégzése után mint gépészmérnök és sportújságíró tevékenykedett, egyházunknál folyamatosan presbiteri és egyéb munkákat végzett. Egyházi lapunkban néhány évvel ezelőtt kedves írásban emlékezett vissza diákkori élményeire. Jemdrassik Kornéliával kötött boldog házasságából három gyermeke született: György, aki a budapesti műegyetem elvégzése után Svájcban műszaki doktorátust szerzett és jelenleg a zürichi műegyetem tanszékvezető tanára, három gyermek apja. Dóra szintén Zürichben él, s önálló belső-építész. A harmadik, Rika, Blazevszky Rudolfné közgazdász, két gyermek anyja. Ő idehaza van és gondozza apját is szeretettel, miután anyja 1985 májusában elhalt.

György, aki édesapját elkísérte az istentiszteletre, testvéreivel együtt rendezője volt annak az összejövételnek, melyen a család aprajánagyja, rokonok, jó barátok tisztelegtek a 90 éves István előtt.

Ferencz József

Az Unitárius Káté újrakiadásával foglalkoznak Huszti János püspök vezetésével a hazai lelkészek. Sajnos sem nálunk, sem Kolozsvárt nem kapható káté, mely a konfirmációi oktatás elengedhetetlen része.

Az International Religious Fellowship 1922-ben alakult meg. Magyar részről először dr. Iván László vett részt konferencián. Később Ferencz József missziói lelkész és a második világháború előtti években a Brassai Ifjúsági Egyesület képviselői, köztük Nyiredy Szabolcs, Berei Mária és mások. A második világháború után nehezen létesült kapcsolat, csak az utolsó 3-5 évben képviseltette magát fiataljai útján a magyar unitárius egyház e szervezet munkájában. A szocialista országok közül csak egyházunk fiataljait tudtuk eljuttatni ennek a humanista béke érdekében és a leszerelést követelő szervezetnek évi közgyűléseire. Közülük az az első egyike Szent-Iványi Ilona volt, oxfordi tanulmányai éveiben.

Az 1988-ban részt vett kiküldöttek közül alulírottat az IRF alelnökévé választották. E minőségemben került sor arra, hogy a szervezet elnökségének minden év végén esedékes tanácsülésén részt vehettem. A szervezet fedezte útiköltségemet és angliai tartózkodásomat.

Az angliai Godalmingban dec. 29. —jan. 2. között tartott ülésen csak az elnökség tagjai vettek részt, angol, holland és német képviselők. Az ülésen Richard Rathbone elnökölt. Úgy határoztak, hogy az ideai nyári konferenciára Angliában, a Lake Districtben, az észak-angliai tóvidéken egy ifjúsági táborhelyen kerül sor. Szó esett a szervezet Forward Together — Előre, Együtt! — című időszakos lap új kiadásáról. A nyári konferencia időpontja júl. 15-22. közt lesz, s utána a szokásos egyhetes kirándulás.

A szervezet azt szeretné, ha az 1990. évi konferenciát Magyarországon tarthatnák meg, függetlenül az IARF hamburgi kongresszusáról ide érkező turista csoport aug. 4-én kezdődő látogatásától. Ennek előkészítése az unitárius fiatalság egyik szép feladata lesz. Szeretném, ha levelükkel felkeresnének azok az unitárius fiatalok (17-25 évesek), akik angolul tudnak valamennyire, és saját költségükön, szülői segítséggel vállalni tudják az útiköltséget. Azok érdeklődő levelét is várom, akik az 1990. évi itthon tartandó konferencia előkészítésében részt szeretnének venni. Levelüket az Unitárius Élet szerkesztőségébe kérem, alulírottak címezve.

(A történelmi visszapillantásban dr. Ferencz József ny. püspök volt segítségemre.)

Csegezi Árpád

A HEKS szervezetének szemléje arról ad tájékoztatást, hogy újra szervezi munkaterületeit, és megvizsgálja az egyre szaporodó területek támogatásának lehetőségeit. Távoznunk készül a szervezet éléről Alfred Schmid főtisztár az esztendő vége felé. Remélni szeretnénk, hogy kapcsolatunk változatlan maradjon, ennek bizonyossága az, hogy két fiatal unitárius nőnek a Casa Locarnóban való ideai tartózkodását engedélyezték.

Egyházunk ifjúsága is örömmel értesült, hogy a testvér protestáns egyházak országos ifjúsági egyesületeket hoztak létre.

Úgy tűnik, az egyesületek korát éljük, de hisz a hasonló gondolkodású, célú emberek körére minden demokratikusan gondolkodó társadalomnak és egyháznak szüksége van.

Egyházi életünkben egyre többet hallunk a megszűnt Dávid Ferenc Egyeletről, s annak széles körű ifjúsági és kulturális tevékenységeiről.

Bármiféle háború előtti restaurációs szándék nélkül, jó lenne nekünk is elgondolkozni azon, hogy vidéki és fővárosi unitárius ifjakat összefogó országos szervezetet hozunk létre, mely ifjúsági hitéleti, és érvényesülési célokat szolgálna, találkozókat szervezne, fellendítené az egyházzenei életet.

Szi.

VITAFÓRUM

A VALLÁSSZABADSÁGRÓL

Az MSZMP Politikai Főiskolája újabban több érdekes dialógusnak volt a színtere. A televízió nézők pl. januárban egy késő esti adásban láthatták a Magyar Demokrata Fórum és az MSZMP vitáját.

Ennek a nyitáshoz a keretén belül jött létre 1989. jan. 28-án az a vitafórum is, mely egyházi középvezetők és marxista filozófusok között zajlott le.

A több mint 5 órás vitafórum helyt adott elméleti gondolatok kifejtésére a vallásszabadságról, a toleranciáról; és napi, nagyon is aktuális gyakorlati problémák is felmerültek.

Egyházunkat az ülésen Orbókné Szent-Iványi Ilona lelkész nő képviselte, kinek nyilatkozatát idézte a jan. 28-i, késő esti TV2-es összefoglaló is, valamint a rádió és a napi sajtó.

Örömmel vettük egyházunk nevében, hogy felszólalásának — melyben utalt egyházunk történelmére, elméletileg értelmezte a tolerancia fogalmát, valamint az elmúlt négy évtized törvénysértéseinek tisztázását, és több rádiós és televíziós vállalási műsort kért — ilyen jó visszhangja volt.

MAGYAR PROTESTÁNS KÖZMŰVELŐDÉSI EGYESÜLET

1989. febr. 25-én, a Ráday Kollégium dísztermében, mintegy 450 fő részvételével megalakult a Magyar Protestáns Közművelődési Egyesület.

Az Egyesület elnökévé, dr. Szent-ágothai János akadémikust, alelnökévé ifj. Bartók Bélát és Nemes Nagy Ágnest, főtisztárává pedig Albert Gábor íróvá választotta.

A választmány, vagyis elnökség unitárius tagjai: Huszti János püspök, Bartók Béla főgondnok, László Gyula professzor és Török Tamás író. Dr. Ferencz József ny. püspök tiszteletbeli választmányi tag lett.

A választmány megválasztotta az Intéző Bizottságot, melynek unitárius tagja Orbókné Szent-Iványi Ilona lelkész, aki az egyesület megalakulását megelőző előkészítő munkában is aktívan részt vett.

Az alakuló közgyűlésen Albert Gábor író tartott programbeszédet.

Az egyesület első nyilvános bemutatkozása 1989. április 9-én lesz, a Deák téri evangélikus templomban, egy kultúrest keretében, ahol az egyházi kórusok mellett, a magyar protestantizmus fejlődését is végig akarják követni a rendezők. Ennek rendezésében Török Tamás rendező, író afia is közreműködik.

László Gyula

ÁRPÁD NÉPE

Magyarul jelent meg és nekünk szól mindnyájunknak László Gyula professzor legújabb kötete. Ősi műveltséggel rendelkező nép voltunk — írja a szerző —, tőlünk tanultak a Kárpát-medencében lakó és a környéken élő népek. A kötet az egyetemes emberi értékek gazdag megörökítője. A régész felhasználta a néprajz, a művészettörténet, a növény- és állattan és a nyelvészet és történettudomány összes adatait.

"A múlt nem azonos azzal, ami megmaradt belőle" — írja ötven esztendő tapasztalatai alapján az unitárius testvérünk, aki minden esztendő első napján ott van az egyházat, a közösséget köszöntők sorában és áldozatkészsége az erdélyiek iránt is példamutató volt. Olvassunk belőle és tanítsuk igazságait, remélve, hogy minél előbb német és angol nyelven az egész világ közkincsévé tehetjük.

Dr. GELLÉRD JUDIT ÉS Dr. GEORGE WILLIAMS HÁZASSÁGKÖTÉSE

Levelét kaptunk az Egyesült Államokból, mely most már részletesen számot adott arról az örömdetes hírről, melyről az Unitárius Élet ide első számának híryanagában közlést adtunk.

Az esketési szertartást dr. Johanna Boeke, Berkeley unitárius lelkészének megfelelő felhatalmazással rendelkező felesége végezte 1988. dec. 27-én. Berkeley unitárius templomát többen látták azok közül, akik részt vettek az 1987. évi stanfordi IARF kongresszuson, ahol Judit és George is megismerkedtek. Az esketési szertartáson az esküszöveget Judit magyarul mondta el. A szertartáson részt vett és áldását adta a fiatal párra Rev. Hitoshi Iwasaki, a kaliforniai japán shinto szervezet, a Tsubaki nagy szentély papja, valamint Rev. Maruta japán buddhista lelkész, aki a Lotusz Sutrából olvasott fel részleteket. Az esküvőn jelen voltak a férj előző házasságából született fia és leánya, akik az egyik megküldött képen a fiatal pár két oldalán láthatók, s mintegy örömlüknek adnak kifejezést a férj és fele-

ség egymásra találásáról. Az esküvőt követő fogadást a Boeke házaspár szép lakásában tartották. A fiatalok a hóval borított hegyekben töltötték pár napot, majd az óceán partján gyönyörködtek a változatos vidék szépségeiben. A fiatalok Chico városában laknak, ahol a férj az egyetem professzora. Gellérd Judit egyelőre előadásokat hallgat, és mindenben segíti férjét, ellátja a háztartást, s reméli, hogy rövidesen engedélyt kap orvosi hivatása gyakorlására is. Tervezik, hogy a nyáron Magyarországra is ellátogatnak. Az amerikai unitárius univerzalista egyház minden évben több napos közgyűlést tart júniusban, s Juditot meghívták, hogy Erdélyről tartson, ha lehet, képekkel illusztrált előadást.

VÉNDIÁK TALÁLKOZÓ

A kolozsvári és a székelykeresztúri unitárius gimnáziumok, valamint bármely más iskolában tanult unitárius vagy más vallású vendiákok szeretettel meghívjuk kivételesen 1989 május hó első vasárnapján, azaz 7-én, de. 11 órakor ünnepi istentisztelettel kezdődő szokásos évi találkozóinkra.

Az istentiszteletet követően, melyen úrvacsorát is osztunk, a gyülekezeti teremben közebédet adunk az arra írásban vagy telefonon legkésőbb f. év május 4-ig jelentkezőeknek.

Ugyanaznap délután templomunkban 5 órai kezdettel hangversenyt tartunk, melyre a vendiákokat és gyülekezetünk tagjait, valamint vallásunk iránt érdeklődő barátainkat is szeretettel meghívjuk.

Hírek

Ehalt édesanyja emlékére 50 000,— Ft-ot adományozott Szent-Iványi István néprajzkutató a budapesti egyházközségnek szükség szerinti felhasználására. Isten áldja meg az édesanyja emlékét és unitárius áldozatkésztségét ápoló gyermekét.

1988. évi karácsonyfa ünnepségünknek volt egy igen kedves és kellemes meglepetése. Vasárnap déltájban megjelent a budapesti unitárius gyülekezet irodájában a székesfehérvári Magyar Demokrata Fórum két fiatal képviselője, akik átadtak az erdélyi menekült gyermekek javára gyűjtött különféle játékokat, karácsonyfadíszeket, valamint 20 000 forintot, amit erre a célra gyűjtött a székesfehérvári szervezet szőznál több tagot alig meghaladó csoportja. Közülük fényképfelvételeket is készített a tele templomról, a karácsonyfa körül összegyűlt és verseket mondó, éneklő gyerekekről. A képek közül egyet lapunk múlt számában, egyet pedig következő számunkban közlünk, s homoródmenti Sanyikának nevezzük azt a kis emberpalántát, aki édesanyja karjai között gyönyörködött a karácsonyában, örvendett az ajándékoknak, s mondott pár soros kis versikét, hálójá jeléül azért a testvéri segítségért, ami székesfehérvári együttérzők adományából neki is jutott.

Israel és Magyarország között rövidesen helyreállnak a diplomáciai kapcsolatok. Miklós Imre államtitkár volt először hivatalos látogatáson, melyet Izrael vallásügyi minisztere visszonzott. A látogatása végén tartott sajtótájékoztatót, melyről a napi és az egyházi hetilapok beszámol, lapunk képviselőjében a felelős szerkesztő vett részt.

A kolozsvári Keresztény Magvető 1988. évi első és második száma nagy örömeinkre lapzártá előtt érkezett meg.

Dr. Martin Luther King születésének hatvanadik és mártírhalálának huszadik évfordulója alkalmából a nagyvilágon sokfelé megemlékezéseket tartottak. Köztük a hazai baptista egyház is. József utcai templomában, melyen Viczián János lelkész egyházelnök emlékezett egyháza hőisére.

Freie Religion (Szabad Vallás) a címe a német szabadelvű protestánsok havi szemléjének, melynek szerkesztője a minket is meglátogató dr. Eckhart Pilick lelkész, aki egy cikluson át az IARF tanácsának is tagja volt. Lapjuk idei második számának címlapján új jelvényt tüntettek fel. Egy nagyobb karikában keresztet ábrázoló vonalak láthatók. A szerkesztő szerint, a kínai újraébredő kereszténység is használja ezt a jelvényt, az együvértartozás szimbólumaként.

Rev. John Midgley húsz éven át az altrinchami unitárius gyülekezet sikeres pásztorja volt. Közben a manchesteri unitárius teológián is rendszeresen tartott előadásokat a hallgatóknak. Meghívásra most elvállalta az angol unitáriusok londoni központjában a missziói előadói munkakör ellátását. Felesége szintén okl. lelkész, titkára az unitárius nők szövetségének, és aktív munkása az IARF-gondolat terjesztésének.

Miklós Imre államtitkár, az Állami Egyházügyi Hivatal elnöke és munkatársai jan. 23—26. között látogatást tettek Belgrádban Moncsillo Vuicsincics, a vallásközösségekkel foglalkozó tanács elnökénél, annak meghívására. Áttekintették a két ország egyházpolitikai tevékenységeinek időszéri kérdéseit. Figyelmet fordítottak a nemzeti kisebbségek vallásgyakorlatával foglalkozó feladatokra. A magyar küldöttség ismertette a készülő vallásügyi törvény előmunkálatait. Kicsérlették az egyházak nemzetközi központjaival kialakított együttműködés tapasztalatait.

Száz évvel ezelőtt halt meg Kiss Mihály erdélyi unitárius lelkész, aki a TV kalendárium szerint népmesegyűjtő volt. A Kriza által kiadott Vadrózsák című kötetben főként ő gyűjtötte össze a háromszéki meséket. Kiss Mihály munkásságát a mi egyháztörténelmünk is számon tartja, de jól esik világi forrásból is olvasni egyik unitárius elődünk halála évfordulójáról szóló emlékezést. (A hirre özv. Pethő Istvánné főtisztelendő asszony figyelemzetelt.)

A Manchester városában működő unitárius teológiai fakultás dékáni tisztét — A. Long nyugalmába vonulása után — Graham Murphy eddigi liverpooli lelkész vállalta el, aki egyike az igen jól ismert és becsült angliai unitárius szolgatársaknak.

John Clifford lelkész egyelőre hat hónapra újra elvállalta az angliai unitáriusok londoni központjában a tájékoztatói osztály vezetését.

Köszöntjük fiataljaink nevében Eleanor Crosskey-t, aki a londoni unitárius központban megkezdte működését, minden osztály munkájával meg fog rendre ismerkedni.

A zsidó gettó 1945. évi felszabadulására tartott emlékezési ünnepségeken a magyar unitáriusok együttérzését, a találkozón részt vett Huszti János püspök jelenléte juttatta kifejezésre.

A kanadai Montreal unitárius gyülekezetének lelkésze Charles W. Eddis, aki hosszú évekkel ezelőtt egyházunkat is meglátogatta, most egy új rövid pamfletben fejti ki nézetét arról, hogy mit hisznek a kanadai unitáriusok. Sajnos, a történelmi részben ő is elköveti azt a hibát, hogy az erdélyi unitarizmust a lengyel szociálnizmus termékének, gyermekének tartja.

Ciprus szigetének maronita katolikus közössége — lélekszámuk 6000 — most kapott önálló püspököt Boutros Ceayel személyében, aki eddig püspöki helyökként Libanonban szolgált.

Szent István Társulat néven 140 éve működik a katolikusok társadalmi és könyvkiadó szervezete, s elnökük arról ír az Új Emberben, hogy megfiatalodhat-e a társulat, felvívén munkakörébe a ma élők problémáit is. Érdekes ezzel a fejtegetéssel kapcsolatban megemlíteni azt, hogy a nem unitárius Varga Lajos győri munkatársunk felveti egyik levelében azt a gondolatot, hogy nem volna-e ideje az Unitárius Irodalmi Társaság újjáalakításának és a könyvkiadási munkába való bekapcsolásának. Várjuk olvasóink észrevételeit.

"HELYREIGAZÍTÁS!"

"Az Unitárius Élet 1989. évi első számában néhány sajnálatos tévedés csúszott be: 1.) A 7. és 8. oldalon, a pécsi disputára való emlékezéssel kapcsolatban meg kell állapítsuk, hogy a pécsi Guzsalyos kör működéséről semmi hivatalosat nem tudunk, a pécsi unitárius szórvánnyal semmi kapcsolatunk nincsen. A hírt más oldalról küldték be és a tudósítást a pécsi szórványgondnok és a dunántúli lelkész tudtán kívül közöltük le. — 2.) A keresztény Magvető 1888. évfolyamában valóban jelent meg dolgozat, de azt nem Kőváry László, hanem Kanyaró Ferenc írta és nem két dolgozat volt, hanem egy nagy munkának két folytatása, amelyik halad tovább a két következő évfolyamban is, sőt könyvalakban is megjelent... — 3.) Szász János Dávid Ferenc megemlékezéséről volt ilyen vélemény is, de a hallgatóság nagyobbik fele másként vélekedett." (sz. j.)

Az erdélyi menekültek javára az IARF útján már a harmadik küldemény érkezett meg, mely az angliai unitáriusok körében, főként Austin Fitzpatrick leeds-i lelkész agitációs munkájából gyűlt össze. Az amerikai unitárius univerzalista gyülekezetek közül egyesek közvetlenül, nagyobb részük dr. W. Schulz elnök javaslatára, az IARF frankfurti központja útján kívánna az amerikai unitáriusok adományait összegyűjteni. Ettől függetlenül érkeznek közvetlen adományok is. Az egyik amerikai unitárius gyülekezet (Albuquerque, New Mexico) lelkészpásztor, Bartók Béla főgondnok és egyháznak más képviselői által aláírt felhívásra válaszolva, adakozásra szólította fel híveit az egyik istentiszteleten. A jelen levő hívek közül 35 személy írt alá saját csekkjében 5—100 Ft közötti különböző adományokat, melyek borítékban 815 dollár végösszegben rendben beérkeztek. Isten áldja meg azokat a testvér lelkészeket, akik közvetlen kérésünkre küldik el adományait, mert hiszen az angol vagy amerikai gyülekezetekből vagy egyénekből Frankfurtba küldött adományokból jelentős a kettős bankátváltási költség miatti károsodása a menekülteknek. Sajnos ott nem értik meg az itt-adományt, mely egyháznak címére beérkezett, vagy a jövőben beérkezik, főgondnok, püspök vagy ny. püspök által aláírt levelekben köszönjük meg azok beérkezése után azonnal.

UNITARIUS ÉLET

Laptulajdonos

a Magyarországi Unitárius Egyház

Felelős szerkesztő és kiadó:

Dr. Ferencz József

Felelős szerkesztőhelyettes

Szent-Iványi Ilona

Szerkeszti a szerkesztő bizottság

V., Nagy Ignác u. 4. Budapest, 1055

Telefon: 113-094

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkiadópostahivatalnál, a hírlapkiadópostánál, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR) Budapest XIII., Lehel u. 10/a — 1900 —, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámra.

Évi előfizetési díj 60,— Ft

Egyes szám ára 10,— Ft

Index: 25 842

MTESZ Házinyomda — 89.0398 Budapest, 1989

Felelős vezető: Boncz Gábor

HU ISSN 0133—1272